

Облікова картка дисертації

I. Загальні відомості

Державний обліковий номер: 0824U000768

Особливі позначки: відкрита

Дата реєстрації: 01-02-2024

Статус: Захищена

Реквізити наказу МОН / наказу закладу:

II. Відомості про здобувача

Власне Прізвище Ім'я По-батькові:

1. Шевченко Руслана Сергіївна

2. Ruslana S. Shevchenko

Кваліфікація:

Ідентифікатор ORCID ID: 0000-0002-0290-0614

Вид дисертації: доктор філософії

Шифр наукової спеціальності: 025

Назва наукової спеціальності: Музичне мистецтво

Галузь / галузі знань: культура і мистецтво

Освітньо-наукова програма зі спеціальності: Музичне мистецтво

Дата захисту: 16-02-2024

Спеціальність за освітою: Музичне мистецтво

Місце роботи здобувача: Ліцей №6 Львівської міської ради

Код за ЄДРПОУ: 23887247

Місцезнаходження: вулиця Зелена, будинок 22, Львів, 79005, Україна

Форма власності: Державна

Сфера управління:

Ідентифікатор ROR:

Сектор науки:

III. Відомості про дисертацію

Шифр спеціалізованої вченої ради (разової спеціалізованої вченої ради): ДФ 35.051.149_ID 3746

Повне найменування юридичної особи: Львівський національний університет імені Івана Франка

Код за ЄДРПОУ: 02070987

Місцезнаходження: вул. Університетська, буд. 1, Львів, 79000, Україна

Форма власності: Державна

Сфера управління: Міністерство освіти і науки України

Ідентифікатор ROR:

Сектор науки: Університетський

IV. Відомості про підприємство, установу, організацію, в якій було виконано дисертацію

Повне найменування юридичної особи: Львівський національний університет імені Івана Франка

Код за ЄДРПОУ: 02070987

Місцезнаходження: вул. Університетська, буд. 1, Львів, 79000, Україна

Форма власності: Державна

Сфера управління: Міністерство освіти і науки України

Ідентифікатор ROR:

Сектор науки: Університетський

V. Відомості про дисертацію

Мова дисертації: Українська

Коди тематичних рубрик: 18.41.51, 18.41.01

Тема дисертації:

1. Трансформація звукообразу бандури у творчості М. Лисенка (на прикладі обробок народних пісень та солоспівів із циклу «Музика до "Кобзаря" Т. Шевченка»).
2. The transformation of the sound image of bandura in the works of M. Lysenko (on the example of arrangements of folk songs and romances from the cycle «Music to "Kobzar" by T. Shevchenko»).

Реферат:

1. Дисертацію присвячено вивченню одного з фундаментальних сегментів знакової системи М. Лисенка, що адаптує засади кобзарського виконавства XIX століття. Опираючись на праці філософів, філологів та музикознавців, розкрито вплив бандурного виконавства на семіологічну систему М. Лисенка. Відштовхуючись від методології Ч. Пірса, поглядів М. Хая, О. Козаренка, які стосуються поняття «музичного знаку» – визначено такий його особливий різновид як «бандурний знак». У згаданих працях обґрунтовано поняття тембру як одного з чинників формування національного звукового ідеалу етнічної культури.

Найтипівіші елементи виконання кобзарів визначено як «бандурні знаки», які М. Лисенко і використав, переосмислюючи прийоми автентичного кобзарського мистецтва. Вони стали частиною його національної музичної мови. Для збагачення фортепіанної партії семантикою бандури композитор переважно використовував знаки-ікони. З'ясовано, що у створенні ілюзії бандурного акомпанементу М. Лисенко використав амбівалентне трактування бандурних знаків. Їх визначено як «фортепіанно-бандурні» знаки, які виступають як «знаки-індекси», оскільки вказують на типові ознаки супроводу кобзарів. Доведено, що М. Лисенко усвідомлено використав найпростіші прийоми гри кобзарів, а саме: дублювання елементів мелодії, варіанти тризвуків з пропущеною квінтою або терцією, спрощені каданси, відтворив іманентні штрихи виконання на автентичному інструменті. Композитор осмислено переніс їх у фортепіанну фактуру. Розглянуто варіанти та способи втілення фортепіанно-бандурних знаків в обробках народних пісень. При аналізі фортепіанної партії застосовано термін «тембральна інтеграція бандури» та подано його визначення. Проаналізовано варіабельність поєднання інструментальних фактур різного типу та визначено їх синтезуючі види: симбіоз, зрощення. Досліджено вплив кобзарського виконавства на тембральну інтеграцію в епіко-драматичних солоспівах. Застосовуючи порівняльний аналіз дум кобзарів, визначено нові знаки-ікони, які композитор іманентно відтворив у вокальній та фортепіанній партіях. В результаті семантичного аналізу простежено біфункційність знаків. У солоспівах та обробках народних пісень різних жанрів композитор застосовував знаки-ікони (форшлагги, арпеджійовані акорди) з іншим семантично-образним навантаженням. Подвійність властива і знакам-індексам. Варіанти неповних тризвуків з дублюванням прими або квінти акорду у трьох або чотирьох октавах, спрощені каданси, характерні елементи супроводу дум використовувалися в ліричних, жартівливих, танцювальних, епіко-драматичних солоспівах. Визначено способи втілення знаків та їх функціонування. Досліджено синтез тембрально-виконавських знаків бандури, ліри, дзвонів в епіко-драматичних романсах. Їх трактовано як знаки-ікони дзвону та знаки-індекси, що характерні для супроводів кобзарів та лірників. Таке поєднання збагачує фортепіанну фактуру, виявляє новаторські риси тембрового мислення композитора та підкреслює основну ідею музичних творів. У дисертації вперше: • простежено вплив бандурного мистецтва на музичну мову композитора (на прикладі обробок народних пісень для голосу з фортепіано та солоспівах з циклу «Музика до "Кобзаря" Т. Шевченка»); • виявлено у творчості М. Лисенка новий тип музичних знаків; • з огляду на виявлену тембральну інтеграцію у фортепіанних партіях лисенківських творів – ці знаки вперше названо «бандурними»; • визначено «фортепіанно-бандурні» знаки та способи їх втілення у фортепіанній партії обробок народних пісень та солоспівів; • на основі існуючих філософських, лінгвістичних та семіотичних досліджень категорії «знаку» запропоновано тлумачення нових типів бандурних знаків з їх розмежуванням на знаки-ікони, знаки-індекси та знаки-символи; • введено термін «іманентне відображення бандурних знаків»; • проаналізовано використання бандурних знаків у низці обробок українських народних пісень та солоспівів М. Лисенка як одного з характерних елементів його музичної мови; • запропоновано визначення «алюзійний» щодо одного зі способів запровадження бандурних знаків у фортепіанну та вокальну партію солоспівів; • визначено принцип «навмисного спрощення фортепіанної фактури» як специфічного авторського способу організації музичної тканини; • виявлено бандурні знаки у семантичному аналізі солоспівів з циклу «Музика до "Кобзаря" Т. Шевченка»; • застосовано термін «тембральна інтеграція бандури».

2. The dissertation is devoted to the study of one of the fundamental segments of the sign system of M. Lysenko, which adapts the principles of the kobzar performance of the nineteenth century. Thanks to existing works of philosophers, philologists and musicologists, it reveals the influence of bandura performance on the semiological system of M. Lysenko. According to the methodology of C. Peirce and already existing thoughts of M. Khay, O. Kozarenko, which concerning the concept of «musical sign» – an absolutely unique variety as a «bandura sign» has been defined. The mentioned works substantiate the notion of timbre as one of the factors in the formation of the national sound ideal of ethnic culture. The most typical elements of kobzars' performance are defined as «bandura signs», which M. Lysenko used, rethinking the techniques of authentic kobzar art. To enrich the piano part with bandura semantics, the composer mainly used icon signs. It was found that in creating the illusion of bandura accompaniment M. Lysenko used an ambivalent interpretation of bandura signs. They are defined as «piano-

bandura» signs. They act as «index signs», after which they mark the typical signs of accompanying kobzars. It is proved that M. Lysenko consciously used the simplest techniques of kobzars' play, namely: duplication of melody elements, variants of triads with omitted quint or third, simplified cadences. He also reproduced immanent strokes of execution on an authentic instrument and meaningfully transferred them to the piano texture. The variants and methods of transfer of piano-bandura signs in arrangements of folk songs were considered. The term «timbral bandura integration» was used in the analysis of the piano part and its definition was given. The variability (variance) of the combination of various instrumental textures was analyzed. Types of texture synthesis such as symbiosis and splicing are defined. The influence of kobzar performance on timbral integration in epic-dramatic solos is studied. Applying comparative analysis of kobzars' dumas, new signs-icons reproduced by the composer in vocal and piano parts have been identified. As a result of the semantic analysis, the bifunctionality of the signs was traced. In romances and arrangements of folk songs of various genres, the composer used sings-icons (grace notes, arpeggiated chords) with a different semantic and figurative load. Duality is also characteristic of sings-indices. Variants of incomplete triads with duplication of the prima or the quint chord in three or four octaves, simplified cadences, characteristic elements of duma accompaniment were used in lyrical, humorous, dance, epico-dramatic solos. Methods of implementing signs and their functioning are defined. The synthesis of timbral and performance signs of bandura, lyre, and bells in epic-dramatic romances has studied. They are interpreted as bell icons signs and indices signs typical for accompaniments of kobzars and lynnyky (solo lyric singer). This combination enriches piano texture, reveals the innovative features of the composer's timbre thinking and emphasizes the main idea of musical works. In the dissertation, it was studied out for the first time: • The influence of bandura art on the musical language of the composer (on the example of arrangements of folk songs for voice with piano and solo singing from the cycle «Music to "Kobzar" by T. Shevchenko») was tracked; • A new type of musical signs discovered in M. Lysenko's work; • In view of the revealed timbral integration in piano parties of Lysenko's works these signs were for the first time defined and named «bandura signs»; • «Piano-bandura» signs and ways of their implementation in the piano part of arrangements of folk songs and romances are defined; • The interpretation of new types of bandura signs with their differentiation into icon signs, index signs and symbolic signs is proposed based on the analysis of numerous philosophical, linguistic and semiotic studies; • The term «immanent display of bandura signs» was introduced. • The use of bandura signs in a number of arrangements of Ukrainian folk songs and romances by M. Lysenko is analyzed as one of the characteristic elements of his musical language; • The definition of «allusive» is proposed in relation to one of the ways of introducing bandura signs into the piano and vocal parts of romances; • The principle of «deliberate simplification of the piano texture» is determined, as a specific author's method of organizing the musical fabric; • It was made a semantic analysis of romances from the cycle «Music to "Kobzar" by T. G. Shevchenko» in the context of identifying bandura signs; • It was used the use of the term «timbral integration of bandura».

Державний реєстраційний номер ДіР:

Пріоритетний напрям розвитку науки і техніки: Фундаментальні наукові дослідження з найбільш важливих проблем розвитку науково-технічного, соціально-економічного, суспільно-політичного, людського потенціалу для забезпечення конкурентоспроможності України у світі та сталого розвитку суспільства і держави

Стратегічний пріоритетний напрям інноваційної діяльності: Не застосовується

Підсумки дослідження: Теоретичне узагальнення і вирішення важливої наукової проблеми

Публікації:

- 1. Шевченко Р. С. Утілення бандурного компоненту в обробках українських народних пісень для голосу з фортепіано М. В. Лисенка. Українська культура: минуле, сучасне, шляхи розвитку : Науковий збірник РДГУ. Серія : Мистецтвознавство. 2017. Вип. 24. С. 48 – 53.

- 2. Шевченко Р. С. Аналіз солоспіву Миколи Лисенка «Гомоніла Україна» з поеми «Гайдамаки» Тараса Шевченка крізь призму кобзарського виконавства. Вісник Львівського університету. Серія мистецтвознавство. Львів, 2018. Вип. 19. С. 65 – 71.
- 3. Шевченко Р. С. Солоспів М. В. Лисенка «Гетьмани, гетьмани» з поеми «Гайдамаки» Т. Г. Шевченка у контексті особливостей кобзарського виконавства (на прикладі фортепіанної партії солоспіву). Українська культура: минуле, сучасне, шляхи розвитку : Науковий збірник РДГУ. Серія : Мистецтвознавство. 2018. Вип. 26. С. 129 – 134.
- 4. Шевченко Р. С. Солоспів М. Лисенка «Моліться, братія, моліться!» з поеми «Гайдамаки» Т. Шевченка у контексті інструментального синтезу фортепіано та бандури. Українська культура: минуле, сучасне, шляхи розвитку : Науковий збірник РДГУ. Серія : Мистецтвознавство. 2019. Вип. 30. С. 162 – 167.
- 5. Шевченко Р. С. Відтворення особливостей кобзарського виконавства у солоспіві М. В. Лисенка «У неділю вранці-рано». International Journal of Innovative Technologies in Social Science. 2020. № 7 (28).
- 6. Шевченко Р. С. Виявлення бандурних знаків та способи їх активації у фортепіанній партії обробок українських народних пісень для голосу з фортепіано Миколи Лисенка. Мистецька культура: історія, теорія, методологія: 2018 рік : тези доп. Всеукр. наук. конф., 30 листоп. 2018 р. Львів : Растр -7, 2018. С. 127 – 130.
- Шевченко Р. С. Вплив кобзарського виконавства на фортепіанну партію солоспіву М. В. Лисенка «Ой Дніпре, мій Дніпре». Молоді музикознавці: 2019 рік : тези доп. XIX Міжнар. наук. практ. конф., 9 – 11 січня 2019 р. Київ, 2019. С. 210 – 212.
- 8. Шевченко Р. С. Особливості втілення прийомів кобзарського виконавства у фортепіанній партії обробки народної пісні. Молоді музикознавці: 2020 рік : тези доп. XX Міжнар. наук. практ. конф., 8 – 10 січня 2020 р. Київ, 2020. С. 141– 143.

Наукова (науково-технічна) продукція: методичні документи

Соціально-економічна спрямованість:

Охоронні документи на ОПВ:

Впровадження результатів дисертації: Планується до впровадження

Зв'язок з науковими темами: № 0117U001314

VI. Відомості про наукового керівника/керівників (консультанта)

Власне Прізвище Ім'я По-батькові:

1. Салдан Світлана Олександрівна

2. Svitlana O. Saldan

Кваліфікація: к. мист., доц.

Ідентифікатор ORCID ID: 000-0003-2877-9282

Додаткова інформація: Scopus Author ID: 58040596100;

https://scholar.google.com/citations?user=D2_TkbgAAAAJ

Повне найменування юридичної особи: Львівський національний університет імені Івана Франка

Код за ЄДРПОУ: 02070987

Місцезнаходження: вул. Університетська, буд. 1, Львів, 79000, Україна

Форма власності: Державна

Сфера управління: Міністерство освіти і науки України

Ідентифікатор ROR:

Сектор науки: Університетський

VII. Відомості про офіційних опонентів та рецензентів

Офіційні опоненти

Власне Прізвище Ім'я По-батькові:

1. Бобечко Оксана Юріївна
2. Oksana Y. Bobechko

Кваліфікація: к. мист., доц.

Ідентифікатор ORCID ID: 0000-0003-1524-8263

Додаткова інформація: <https://scholar.google.com.ua/citations?user=qLEnVcYAAAAJ>

Повне найменування юридичної особи: Дрогобицький державний педагогічний університет імені Івана Франка

Код за ЄДРПОУ: 02125438

Місцезнаходження: вул. Івана Франка, буд. 24, Дрогобич, Дрогобицький р-н., 82100, Україна

Форма власності: Державна

Сфера управління: Міністерство освіти і науки України

Ідентифікатор ROR:

Сектор науки: Університетський

Власне Прізвище Ім'я По-батькові:

1. Дугчак Віолета Григорівна
2. Violetta H. Dutchak

Кваліфікація: д. мист., професор

Ідентифікатор ORCID ID: 0000-0001-6050-4698

Додаткова інформація: Web of Science Researcher ID: AAU-3339-2020;
<https://scholar.google.com.ua/citations?user=6CHdTKAAAAJ>

Повне найменування юридичної особи: Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника

Код за ЄДРПОУ: 02125266

Місцезнаходження: вул. Шевченка, буд. 57, Івано-Франківськ, 76018, Україна

Форма власності: Державна

Сфера управління: Міністерство освіти і науки України

Ідентифікатор ROR:

Сектор науки: Університетський

Власне Прізвище Ім'я По-батькові:

1. Кашаюк Вікторія Миколаївна
2. Viktoria M. Kashaiuk

Кваліфікація: к. мист., доц.

Ідентифікатор ORCID ID: 0000-0003-4396-8946

Додаткова інформація: <https://scholar.google.com.ua/citations?user=14hm8m8AAAAJ>

Повне найменування юридичної особи: Волинський національний університет імені Лесі Українки

Код за ЄДРПОУ: 02125102

Місцезнаходження: проспект Волі, буд. 13, Луцьк, Луцький р-н., 43025, Україна

Форма власності: Державна

Сфера управління: Міністерство освіти і науки України

Ідентифікатор ROR:

Сектор науки: Університетський

Рецензенти

Власне Прізвище Ім'я По-батькові:

1. Величко Оксана Богданівна
2. Oksana B. Velychko

Кваліфікація: к. мист., доц.

Ідентифікатор ORCID ID: 0000-0002-3346-0893

Додаткова інформація: Web of Science Researcher ID: AAS-6368-2020;
<https://scholar.google.com.ua/citations?hl=uk&user=rN59vdgAAAAJ>

Повне найменування юридичної особи: Львівський національний університет імені Івана Франка

Код за ЄДРПОУ: 02070987

Місцезнаходження: вул. Університетська, буд. 1, Львів, 79000, Україна

Форма власності: Державна

Сфера управління: Міністерство освіти і науки України

Ідентифікатор ROR:

Сектор науки: Університетський

VIII. Заключні відомості

**Власне Прізвище Ім'я По-батькові
голови ради**

Довгалюк Ірина Сергіївна

**Власне Прізвище Ім'я По-батькові
головуючого на засіданні**

Довгалюк Ірина Сергіївна

**Відповідальний за підготовку
облікових документів**

Жак Ольга Володимирівна

Реєстратор

УкрІНТЕІ

**Керівник відділу УкрІНТЕІ, що є
відповідальним за реєстрацію наукової
діяльності**

Юрченко Тетяна Анатоліївна